

Yhdenvertaisuustoimikunnan kannanotto: Romanien aseman edistäminen Helsingissä

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva valtakunnallinen romaniasiain neuvottelukunta on laatinut uuden valtakunnallisen romanipoliittisen ohjelman (ROMPO 2) vuosille 2018-2022. Helsingin kaupunki antoi lausunnon ohjelmasta sen valmistelun yhteydessä (HEL 2017-013932). Yhdenvertaisuustoimikunta ehdottaa, että Helsingin kaupunki ryhtyy valmistelemaan konkreettisia toimenpiteitä romanipoliittisen ohjelman toteuttamiseksi ja helsinkiläisten romanien yhdenvertaisuuden turvaamiseksi. Yhdenvertaisuustoimikunta on kiinnittänyt erityistä huomiota romanien työllistymiseen, romanikielen uhanalaiseen asemaan, romanien kokemaan syrjintään julkisilla paikoilla sekä romanien mahdollisuuksiin osallistua ja vaikuttaa kaupungin asioissa. Koska määrällisesti suurin romanikeskittymä on pääkaupunkiseudulla, Helsingillä on vastuu edistää romanien asemaa yhteiskunnassa ja kehittää erilaisia toimenpiteitä romanien oikeuksien parantamiseksi.

Helsinki on strategiassaan määrittänyt, että Helsinki on maailman toimivin kaupunki. Toimivuus rakentuu tasa-arvolle, yhdenvertaisuudelle, vahvalle sosiaaliselle koheesiolle ja avoimelle osallistavalle toimintatavalle. Yhdenvertaisuustoimikunta näkeekin, että strategian toteuttamiseksi kaupungin tulee määrätietoisesti puuttua romanien kokemaan syrjintään ja purkaa rakenteita, jotka estävät romanien yhdenvertaisuutta.

Yhdenvertaisuustoimikunta ehdottaa, että Helsingin kaupunki resursoi tarpeeksi voidakseen toteuttaa kunnille ehdotettuja toimenpiteitä ROMPO 2:ssa. Sen lisäksi, että kaupunki hakee valtiolta avustuksia romanien yhdenvertaisuuden turvaamiseksi, Helsingin pitää korvamerkitä budjetistaan riittävä summa ROMPO 2 -ohjelman edistämiseksi. Lisäksi yhdenvertaisuustoimikunta haluaa nostaa keskiöön muutamat toimenpiteet, jotka se näkee keskeisiksi erityisesti Helsingin kaupungin kannalta. Toimenpiteiden muotoilussa on kuultu romaninuorten neuvoston edustajaa.

Toimikunta kannustaa Helsingin kaupunkia jatkamaan anonyymia työnhakua, joka on ollut tehokas keino syrjinnän poistamiseen. Romaniväestön työllistymistä on vaikeuttanut työnantajien ennakkoluuloisuus romaneja kohtaan, joka alkaa jo nuoresta iästä. Helsingissä on esimerkiksi kokemuksia siitä, kuinka itähelsinkiläisen koulun romanilapset eivät saaneet tet-paikkaa opettajien tuesta huolimatta. Työllisyyden edistämiseksi Helsingin työllisyyspalveluissa pitää tarjota psykososiaalista tukea, jonka myötä romanityöhakijoiden ammatillinen identiteetti sekä itseluottamus työhaussa kehittyvät. Lisäksi yhdenvertaisuustoimikunta rohkaisee Helsingin kaupunkia ottamaan vahvemmin monimuotoisuuden tavoitteeksi rekrytoinneissa ja esittää, että kaupunki selvittää, voisiko osan kesätyöpaikoista varata aliedustetuille väestöryhmille.

Yhdenvertaisuustoimikunta kehottaa kaupunkia kouluttamaan opettajia romaniasioista, jotta he voisivat levittää tietoa romanikulttuurista kouluissa oppilaiden ja opiskelijoiden keskuudessa. Opettajilla pitäisi olla tarvittavat työkalut ja tuntemus romanikulttuurista, jotta ennakkoluuloja voitaisiin purkaa aikaisessa vaiheessa. Lisäksi toimikunta suosittelee, että Helsingin kouluissa käsiteltäisiin suomenromanien historiaa ja kulttuuria oppitunneilla. Toimikunta ehdottaa myös, että kaupunki lisää nivelvaiheen tukea romaneille edistääkseen romaninuorten siirtymistä toisen asteen koulutukseen. Tämän voisi toteuttaa esimerkiksi tarjoamalla koulutusta opinto-ohjaajille, jotta he voivat paremmin huomioida romaninuorten tarpeet. Romanikielen vahvistamiseksi toimikunta esittää, että romanikielen opettajille tarjotaan pedagogista koulutusta ja opettajan pedagogisia valmiuksia kielen opettamiseksi varmistetaan.

Romaneihin kohdistuvaa vihapuhetta ja häirintää ilmenee yleisimmin julkisilla paikoilla kuten kaduilla, parkkipaikoilla tai muissa julkisissa tiloissa. Yleisimpiä häirinnän ja vihapuheen muotoja ovat nimittely, sanallinen loukkaaminen, häirintä tai nöyryytys ja jatkuvien kielteisten kommenttien kohteeksi joutuminen. Häirintää tai vihapuhetta kohdanneista vain murto-osa ilmoitti asiasta viranomaiselle. Toimikunta kehottaa Helsingin toimialoja kiinnittämään erityistä huomiota romaniväestöön yhdenvertaisuussuunnitelmissa.

Helsingin kaupungilla ei tällä hetkellä toimi paikallisromanityöryhmää, joka voisi edistää romanien osallisuutta, aktiivisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Helsingin kaupunkistrategian mukaisesti Helsinki luo aktiivisesti kumppanuuksia kansalaisjärjestöjen ja kaikkien kaupungin kehittämisestä ja elävöittämisestä kiinnostuneiden kanssa, mutta romanien osallistaminen tarvitsee lisätoimenpiteitä. Yhdenvertaisuustoimikunta ehdottaa, että kaupunki järjestää vuosittaisen Romani-foorumin, jossa romanijärjestöt, -aktivistit ja kaupungin eri toimialojen edustajat voisivat tavata ja kehittää yhdessä suunnitelmia romanien oikeuksien turvaamiseksi Helsingissä. Forumin voisi järjestää myös yhteistyössä muiden pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa. Kaupungin pitkäaikaisen tavoitteen kuitenkin pitäisi olla paikallisromanityöryhmän kehittäminen, jolle osoitetaan tarvittavat resurssit työryhmän toiminnan pyörittämiseksi. Romanien osallisuuden vahvistamiseksi on kuitenkin oleellista, että romanit voivat osallistua ja vaikuttaa kokonaisvaltaisesti kaupungin päätöksentekoon, eikä pelkästään romaniväestöä koskeviin asioihin.